

Prachtig spel in een verwarrende Sofokles-collage

Trouw, 31 mrt 09

Het begin is sterk. De nieuwe heerser van Thebe, Kreon, vaardigt zijn decreet uit dat van de zonen van Oidipous, die elkaar in de strijd om de troon van hun vader hebben gedood, de ene, Eteokles, een staatsbegrafenis krijgt, maar het lijk van de ander, Polyneikes, op het slagveld moet blijven liggen als prooi voor honden en gieren. Jacob Derwig staat en profiel voor op het toneel. Een videocamera neemt zijn verbeten dictatoreng gezicht op en projecteert dat toneelbreed op het achterdoek.

Thibaud Delpeut kreeg als eerste in het TA-2 project van de Toneelschuur en Toneelgroep Amsterdam de gelegenheid als talentvolle, jonge regisseur een grote zaalproductie te maken. Dat deed hij in december 2007 met de 'Britannicus' van Jean Racine. Voor zijn tweede productie koos hij voor een collage van de drie stukken die de Griekse tragediedichter Sofokles schreef over het door de goden vervloekte koningshuis van Thebe, de 'Koning Oidipous', de 'Oidipous in Kolonos' en de 'Antigone'. Een riskante onderneming, omdat de drie stukken wel een aantal personages delen, maar een volstrekt verschillend perspectief hebben. De 'Koning Oidipous' is de oermoeder van de whodunnit, een nog steeds keelsnoerende detective over de goedwillende mens die ontdekt dat hij zijn eigen vader heeft vermoord en met zijn moeder is gehuwd en vier kinderen bij haar heeft verwekt, en waarin de goden alleen maar het blinde noodlot vertegenwoordigen. In de 'Antigone' daarentegen, de lastigste van de drie om te duiden, zijn de goden de hoeders van de moraal tegen menselijke willekeur, en in de 'Oidipous in Kolonos' gaan liefde en haat, vervloeking en verlossing een diepzinnige, maar heel ongemakkelijke verbinding aan.

Als je deze thema's in één handeling samenbrengt, die ook nog eens van het ene stuk naar het andere springt en weer terug zoals Delpeut doet, is het risico levensgroot dat je deze thema's verdrinkt in een soort stripverhaal over een rampzalige dynastie en ten slotte met lege handen zit. Dat is dan ook wat in deze voorstelling gebeurt: de platte waarheid dat de mens, 25 eeuwen geleden of nu, een falend wezen is, met of zonder God. Dat neemt niet weg dat de afzonderlijke strips vaak beeldschoon zijn. Zoals de verbeten strijd van Oidipous (Barry Atsma) de waarheid aan het licht te brengen, tegen de paniek van zijn vrouw en moeder locaste in (Janni Goslinga); een heftige slaapkamerscène tegen een onheilspellend geluidsdecor dat de regisseur zelf componeerde. Soms gaat Delpeut verrassend in tegen de tekst van Sofokles, zoals wanneer Kreon zijn nichtje Antigone (Hadewych Minis) probeert te dwingen tot de verklaring dat zij haar broer Polyneikes niet begraven heeft. De suggestie van een incestueuze liefde voor hem, iets waar menig

commentator van de 'Antigone' zich fel tegen verzet, wordt vrij nadrukkelijk uitgespeeld. Onbegrijpelijk vond ik een andere suggestie, dat Antigone haar vader zelf de levensadem beneemt in Kolonos, het stuk dat er in deze collage trouwens erg bekaaid afkomt.

Prachtig is Celia Nufaar in verscheidene rollen en als vertolkster van de enkele passages uit de koren die Delpout handhaaft. Alwin Pulinckx schakelt bewonderenswaardig in zijn dubbelrol van Polyneikes en Antigone's verloofde Haemon. Fred Goessens speelt waardig en bewogen de rollen van de ziener Tiresias en van de herder die in zijn grootmoedigheid de hele Oidipous-tragedie in gang heeft gezet. Elise Schaap speelt Ismene, de zus van Antigone, maar het meest indringend is het bodeverhaal uit de Antigone waarmee Nufaar als een oud geworden Ismene, jaren na de laatste catastrofe, de voorstelling afsluit.